

*Frihet fra negativ sosial
kontroll og æresrelatert vold
(2021-2024)*

Status for tiltak per 31.12.2021.

Innholdsfortegnelse

Om denne rapporten	4
Oversikt over status for tiltak	5
Ansvarlige departementer og direktorater	7
Innsatsområde 1: Innsats for nyankomne flyktninger og innvandrere	8
Tiltak 1. Utvikle en strategi for å heve kompetansen i tjenestene som møter nyankomne flyktninger og innvandrere	8
Tiltak 2. Styrke oppfølgingen av nyankomne innvandrere og flyktninger som er volds- og trusselutsatte	8
Tiltak 3. Innhente kunnskap om frafall fra ordningene under integreringsloven	9
Tiltak 4. Videreutvikle dialoggrupper om vold til beboere på asylmottak	9
Innsatsområde 2. Kunnskap og kompetanse for et helhetlig hjelpetilbud	10
Tiltak 5. Etablere et nasjonalt nettverk for kunnskapsutvikling og kompetanseheving	10
Tiltak 6. Videreutvikle Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll	10
Tiltak 7. Videreutvikle bo- og støttetilbudet for personer over 18 år	11
Tiltak 8. Styrke informasjonen om de særskilte hjelpetjenestene	11
Tiltak 9. Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i skolen	12
Tiltak 9 a) Utvikle støtteressurser for ansatte i grunnopplæringen og SFO	12
Tiltak 9 b) Bidra til god undervisning om vold, kropp, kjønn, seksualitet og seksuell grensesetting	12
Tiltak 10. Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i profesjonsutdanninger	13
Tiltak 10 a) Vurdere kompetanseheving om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i profesjonsutdanninger	13
Tiltak 10 b) Inkludere relevante læringsutbyttebeskrivelser i helsesykepleier- og jordmorutdanningene	13
Tiltak 11. Vurdere muligheten for saksregistrering i barneverntjenestens arbeid	14
Tiltak 12. Styrke barneverntjenestens arbeid med trusselutsatte barn under 18 år	14
Tiltak 13. Videreføre TryggEst	15
Tiltak 14. Styrke kunnskapen og kompetansen i politiet	15
Tiltak 15. Videreutvikle bruken av risikovurderinger, beskyttelsestiltak og dialogarbeid i politiet	16
Tiltak 16. Styrke kunnskapen og kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i NAV	16
Tiltak 17. Videreutvikle behandlingstilbudet til jenter og kvinner som er utsatt for kjønnslemlestelse	17

Tiltak 18. Utvikle kunnskapsgrunnlaget om utsatte i tros- og livssynssamfunn	17
Tiltak 19. Utvikle opplæringstiltak om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn.....	18
Tiltak 20. Inkludere temaene negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i ny veileder for tros- og livssynssamfunn.....	18
Innsatsområde 3: Et styrket rettsvern for utsatte personer.....	19
Tiltak 21. Gjennomføre en helhetlig juridisk utredning.....	19
Tiltak 22. Vurdere endringer i reglene om bortfall av oppholdstillatelse ved ufrivillige utenlandsopphold	19
Tiltak 23. Vurdere om mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse skal unntas fra kravet om dobbel straffbarhet	20
Tiltak 24. Registrere æresrelatert vold og utvikle statistikk.....	20
Tiltak 25. Vurdere om sosialtjenesteloven i tilstrekkelig grad sikrer økonomisk uavhengighet for alle stønadsmottakere	20
Innsatsområde 4: Forebygge ufrivillige utenlandsopphold	22
Tiltak 26. Heve kompetansen i barneverntjenestene om ufrivillige utenlandsopphold	22
Tiltak 27. Styrke informasjonen om rettigheter, hjelpetilbud og handlingsalternativer ved ufrivillige utenlandsopphold.....	22
Tiltak 28. Styrke oppfølgingen av utsatte for ufrivillige utenlandsopphold.....	22
Tiltak 29. Innhente kunnskap om kvinner og deres barn som blir holdt tilbake eller etterlatt i utlandet.....	23
Innsatsområde 5: Internasjonalt samarbeid	24
Tiltak 30. Styrke det nordisk samarbeidet	24
Tiltak 31. Etablere et nordisk praktikernettverk.....	24
Tiltak 32. Arrangere et nordisk toppmøte	24
Tiltak 33. Øke det internasjonale samarbeidet	25

Om denne rapporten

Dette er rapportering for tiltakene i handlingsplanen per 31.12. 2022. Siden handlingsplanen ble lansert har integreringsarbeidet flyttet fra Kunnskapsdepartementet (KD) til Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID). I oversikten over status for tiltak er kolonnen «ansvarlig departement» justert i tråd med nevnte endring.

Oversikt over status for tiltak

Av totalt 33 tiltak i handlingsplanen er 26 pågående. Ingen tiltak er ferdigstilt og syv tiltak er ikke igangsatt ennå.

Nr.	Tiltak	Ansvarlig dep.	Status
Innsatsområde 1: Innsats for nyankomne flyktninger og innvandrere			
1	Utvikle en strategi for å heve kompetansen i tjenestene som møter nyankomne flyktninger og innvandrere	AID	Pågående
2	Styrke oppfølgingen av nyankomne og flyktninger som er volds- og trusselutsatte	AID	Pågående
3	Innhente kunnskap om frafall fra ordningene under integreringsloven	AID	Ikke igangsatt
4	Videreutvikle dialoggrupper om vold til beboere på asylmottak	JD	Pågående
Innsatsområde 2: Kunnskap og kompetanse for et helhetlig hjelpetilbud			
5	Etablere et nasjonalt nettverk for kunnskapsutvikling og kompetanseheving	AID	Pågående
6	Videreutvikle Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll	AID	Pågående
7	Videreutvikle bo- og støttetilbudet for personer over 18 år	AID	Pågående
8	Styrke informasjonen om de særskilte hjelpetjenestene	AID	Pågående
9	Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i skolen	KD	Pågående
10	Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i profesjonsutdanninger	KD	Pågående
11	Vurdere muligheten for saksregistrering i barnevernstjenestens arbeid	BFD	Ikke igangsatt
12	Styrke barneverntjenestens arbeid med trusselutsatte barn under 18 år	BFD	Pågående
13	Videreføre TryggEst	KUD	Pågående
14	Styrke kunnskapen og kompetansen i politiet	JD	Pågående
15	Videreutvikle bruken av risikovurderinger, beskyttelsestiltak og dialogarbeid i politiet	JD	Pågående
16	Styrke kunnskapen og kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i NAV	AID	Pågående
17	Videreutvikle behandlingstilbudet til jenter og kvinner som er utsatt for kjønnslemlestelse	HOD	Ikke igangsatt

Negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn			
18	Utvikle kunnskapsgrunnlaget om utsatte i tros- og livssynssamfunn	BFD	Pågående
19	Utvikle opplæringstiltak om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn	BFD og AID	Pågående
20	Inkludere temaene negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i ny veileder for tros- og livssynssamfunn	BFD	Pågående
Innsatsområde 3: Et styrket rettsvern for utsatte personer			
21	Gjennomføre en helhetlig juridisk utredning	AID	Pågående
22	Vurdere endringer i reglene om bortfall av oppholdstillatelse ved ufrivillige utenlandsopphold	JD	Pågående
23	Vurdere om mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse skal unntas fra kravet om dobbel straffbarhet	JD	Pågående
24	Registrere æresrelatert vold og utvikle statistikk	JD	Ikke igangsatt
25	Vurdere om sosialtjenesteloven i tilstrekkelig grad sikrer økonomisk uavhengighet for alle stønadsmottakere	AID	Pågående
Innsatsområde 4: Forebygge ufrivillige utenlandsopphold			
26	Heve kompetansen i barneverntjenestene om ufrivillige utenlandsopphold	BFD	Pågående
27	Styrke informasjonen om rettigheter, hjelpetilbud og handlingsalternativer ved ufrivillige utenlandsopphold	KD	Pågående
28	Styrke oppfølgingen av utsatte for ufrivillige utenlandsopphold	KD	Ikke igangsatt
29	Innhente kunnskap om kvinner og deres barn som blir holdt tilbake eller etterlatt i utlandet	KD	Ikke igangsatt
Innsatsområde 5: Internasjonalt samarbeid			
30	Styrke det nordiske samarbeidet	KD	Pågående
31	Etablere et nordisk praktikernettverk	KD	Pågående
32	Arrangere et nordisk toppmøte	KD	Pågående
33	Øke det internasjonale samarbeidet	KD	Ikke igangsatt

Ansvarlige departementer og direktorater

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

Barne- og familiedepartementet (BFD)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Helsedirektoratet

Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Politidirektoratet (POD)

Utlendingsdirektoratet (UDI)

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD)

Kunnskapsdepartementet (KD)

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Utdanningsdirektoratet (Udir)

Utenriksdepartementet (UD)

Innsatsområde 1: Innsats for nyankomne flyktninger og innvandrere

Tiltakene som er iverksatt for å styrke innsatsen overfor nyankomne flyktninger dreier seg først og fremst om kompetanseheving og kunnskapsinnhenting. Nyankomne flyktninger og innvandrere må få oppdatert og enhetlig informasjon tidlig etter ankomst, og ha kjennskap til hvilke rettigheter de har, samt hvilke lover og regler som gjelder i ulike hjelpetjenester. Det skal også innhentes mer kunnskap for å styrke kompetansen til ansatte i tjenestene som møter nyankomne og for å videreutvikle eksisterende tiltak.

Tiltak 1. Utvikle en strategi for å heve kompetansen i tjenestene som møter nyankomne flyktninger og innvandrere

Det er behov for å kartlegge kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, samt lhbtq, i tjenester som møter nyankomne flyktninger og innvandrere. Det kan for eksempel være ansatte i voksenopplæringen, introduksjonsprogrammet og øvrige tjenester som følger opp nyankomne flyktninger og innvandrere. Kartleggingen skal omfatte alle nivåer i de aktuelle tjenestene. På grunnlag av kartleggingen skal det lages en strategi for kompetanseheving om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, samt hvordan lhbtq-personer med innvandrerbakgrunn kan være i en særlig sårbar situasjon. IMDi og Kompetanse Norge skal samarbeide om tiltaket. Tiltaket inngår også i Trygghet, mangfold og åpenhet - Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika (2021 -2024).

Status: Pågående

Ansvarlig: AID

Tiltaket følges opp gjennom forskningsprosjektet [Kompetansekartlegging – negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i skolesektoren og i tjenester som møter nyankomne flyktninger og innvandrere](#) som er tildelt By- og regionforskningsinstituttet (NIBR). Kartleggingen vil omfatte en kunnskapsstatus over foreliggende forskning samt en todelt kartlegging basert på kvalitative intervjuer med kommunale tjenester og brukerorganisasjoner samt en survey til relevante tjenester i samtlige norske kommuner. Prosjektet skal ferdigstilles innen 15.10.2022.

Tiltak 2. Styrke oppfølgingen av nyankomne innvandrere og flyktninger som er volds- og trusselutsatte

Nyankomne flyktninger og innvandrere som er volds- og trusselutsatte utgjør sårbare grupper med særskilte oppfølgingsbehov. Det omfatter asylsøkere og deltakere i introduksjonsprogrammet som er utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og annen vold i nære relasjoner og som oppholder seg på krisesenter. Deres behov for beskyttelse og krisesentertilbud skal kartlegges. Det skal også kartlegges hvordan man kan lette voldsutsattes muligheter for sekundærbosetting. Ny kunnskap skal bidra til å styrke oppfølgingen av nyankomne flyktninger og innvandrere som er volds- og trusselutsatte.

Status: Pågående

Ansvarlig: AID, i samarbeid med BFD

Tiltaket følges opp gjennom forskningsprosjektet «[Kartlegge behovet for beskyttelse og krisesentertilbud for nyankomne flyktninger som er utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og annen vold i nære relasjoner](#)» som er tildelt VID vitenskapelige høyskole. Prosjektet skal ferdigstilles 15.11.2022.

Tiltak 3. Innhente kunnskap om frafall fra ordningene under integreringsloven

Introduksjonsprogrammet og opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er myndighetenes sentrale virkemidler for at nyankomne flyktninger og innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsnivå, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet. Det er derfor viktig at flest mulig i målgruppene for ordningene tar del i og gjennomfører programmet eller opplæringen. Årsakene til manglende deltakelse eller gjennomføring er trolig sammensatte, blant annet kan det å være utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold eller annen vold i nære relasjoner gjøre det vanskelig å benytte seg av tilbudene. Det er behov for mer kunnskap, og et forskningsprosjekt skal undersøke omfanget av og årsakene til frafall fra ordningene under integreringsloven. Studien skal bidra til å utvikle ny politikk og tiltak for å bygge ned barrierer for deltakelse i kvalifiseringsordningene.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: AID

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) vil igangsette arbeidet med tiltaket i 2023 for å sikre et bedre kunnskapsgrunnlag etter ikrafttredelse av ny integreringslov.

Tiltak 4. Videreutvikle dialoggrupper om vold til beboere på asylmottak

Gjeldende tilbud om dialoggrupper om vold til menn som bor på asylmottak, er et tiltak for å forebygge vold i og utenfor mottak. Det kan i tillegg bidra til å styrke integreringsarbeidet. Deltagerne får i dag undervisning i ulike roller de skal fylle i det norske samfunnet. Temaer som negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og hjelpetjenester inngår i undervisningen. Tilbudet videreføres og kan vurderes utvidet til å omfatte flere målgrupper.

Status: Pågående

Ansvar: JD

Det er inngått avtale med ny leverandør for dialoggruppene etter at avtalen med Alternativ til vold (ATV) ble avviklet i 2020. Utlendingsdirektoratet (UDI) arbeider nå videre med dette.

Innsatsområde 2. Kunnskap og kompetanse for et helhetlig hjelpetilbud

Tiltakene under dette innsatsområdet skal legge til rette for å heve kunnskapen og kompetansen i tjenestetilbudene, legge til rette for å øke samordningen av arbeidet og utvikle ressurser og ny kunnskap. Nettverksarbeid mellom nasjonale og regionale aktører skal videreutvikles. De særskilte hjelpetjenestene skal gjøres mer kjent for ansatte i førstelinjen og befolkningen.

Tiltak 5. Etablere et nasjonalt nettverk for kunnskapsutvikling og kompetanseheving

Regjeringens arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er en tverrsektoriell innsats. Alle berørte sektorer har et ansvar for kunnskapsutvikling og kompetanseheving, og det er utviklet en rekke nettsteder, verktøy og annen informasjon til ulike brukere. Det er behov for å samordne dette arbeidet bedre. Det skal opprettes et nettverk for å samordne arbeid med kunnskapsutvikling og kompetanseheving. Nettverket skal ledes av IMDi og ta utgangspunkt i de ulike direktoratenes oppgaver i arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. De ansvarlige departementene skal utarbeide et felles mandat for nettverket. Direktoratene vil få enkelte fellesoppdrag, blant annet å utarbeide et aktørkart som illustrerer ansvarsområder, mandat og samarbeidsrutiner i saker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Nettverket skal også gi råd til den interdepartementale koordineringsgruppen som følger opp handlingsplanen. Det nasjonale nettverket skal legge til rette for å utveksle informasjon og samordne arbeidet mellom nasjonale og regionale aktører, inkludert NKVTS og RVTS.

Status: Pågående

Ansvar: AID, i samarbeid med BFD, HOD, JD og KUD

IMDi har etablert et nasjonalt nettverk der direktorater med tiltak i handlingsplanen inngår, samt utvidet møtegruppe i nettverket.

Tiltak 6. Videreutvikle Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll

Kompetanseteamet er et nasjonalt tverretatlig fagteam som bistår hjelpeapparatet i saker om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Kompetanseteamet er kontaktpunkt for Utenriksdepartementet (UD) i saker om ufrivillige utenlandsopphold. Teamet ble opprettet i 2004 og er senere både utvidet med flere instanser og gitt flere oppgaver. Det har vært en stor økning i antall saker som teamet jobber med de siste årene. Kompetanseteamet skal evalueres. Evalueringen skal blant annet se på mandat, organisering, ansvarsområder, rollefordeling, ressurser og samarbeid med andre tjenester. Brukerperspektiver skal inkluderes.

Status: Pågående

Ansvar: AID, i samarbeid med BFD, HOD, JD og KUD

På oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet skal Proba gjennomføre en [evaluering av Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll](#). Prosjektet skal ferdigstilles innen utgangen av 2022.

Tiltak 7. Videreutvikle bo- og støttetilbudet for personer over 18 år

Bufdir koordinerer det nasjonale bo- og støttetilbudet til personer over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold. Botilbudet består av til sammen 24 plasser i fem kommuner. Maks botid er ni måneder. Etter utflytting får tidligere beboere tilbud om oppfølging fra støttepersoner i frivillige organisasjoner. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag er viktig for å innrette tilbudet etter brukernes behov. Det er tidligere gjennomført studier om miljøterapeutisk oppfølging samt om sikkerhet og familiearbeid for beboere i botilbudet. Det er behov for mer kunnskap om hvordan det går med personer som har brukt tilbudet, og det skal derfor settes i gang et forskningsprosjekt. Rapporten vil danne grunnlag for å videreutvikle tilbudet.

Status: Pågående

Ansvar: AID

På oppdrag av AID skal Oslo Economics [evaluere tilskuddsordningen for det nasjonale bo- og støttetilbudet](#). Prosjektet vil ferdigstilles innen 15.10.2022.

På oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) skal Likestillingscenteret KUN og NOVA gjennomføre en studie av [hvordan det går med beboere som har benyttet bo- og støttetilbudet](#). Prosjektet ferdigstilles desember 2022. Funn og anbefalinger vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for videreutvikling av tilbudet.

Tiltak 8. Styrke informasjonen om de særskilte hjelpetjenestene

Både personer som er utsatte og ansatte i hjelpetjenestene er brukere av de særskilte tjenestene, som Kompetanseteamet, IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, integreringsrådgivere ved utenriksstasjoner og minoritetsrådgivere ved utvalgte skoler. Tilbudene er imidlertid ikke tilstrekkelig kjent. Det skal gjennomføres informasjonstiltak for å gjøre de særskilte hjelpetjenestene bedre kjent.

Status: Pågående

Ansvar: AID

IMDi har tildelt Rambøll prosjektet «Informasjonstiltak om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold». Prosjektet skal ferdigstilles 01.03.2022.

Bufdir samarbeider med kommunikasjonsbyrået Trigger om å gjøre Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll bedre kjent. Kompetanseteamet er styrket med en midlertidig stilling og alle direktoratsmedlemmene bidrar til å gjøre teamet mer kjent gjennom løpende kompetansehevingstiltak.

Bufdir har revidert sine nettsider om [æresrelatert vold, negativ sosial kontroll og tvangsekteskap](#).

Tiltak 9. Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i skolen

Tiltak 9 a) Utvikle støtteressurser for ansatte i grunnopplæringen og SFO

Det er behov for å øke kunnskapen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold blant ansatte i skolen og skolefritidsordningen (SFO). Det er også behov for mer kompetanse om utsatte grupper, sammensatt diskriminering forebygging, avdekking og oppfølging av saker. Kunnskap om hjelpeapparatet vil være en del av dette. I oppfølgingen av Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen har KD innført en desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen. Ordningen innebærer at statlige midler til kompetanseutvikling skal være bedre tilpasset lokale behov. Alle fylker har etablert et samarbeidsforum for kompetanseutvikling der kommuner, fylkeskommunen, universiteter, høyskoler og statsforvalter deltar. Sammen skal de bli enige om hvilken kompetanseutvikling som skal prioriteres for å møte skolenes kompetansebehov og hvordan de statlige midlene skal benyttes. Med dagens innretning for kompetanseutvikling bidrar nasjonale myndigheter med midler til lokal kompetanseutvikling fremfor å initiere nasjonale satsinger. Nasjonale myndigheter kan også ha en formidlerrolle ved å tilgjengeliggjøre og eventuelt utvikle ressurser, som skolene kan nyttiggjøre seg av i sin lokale kompetanseutvikling. Utdanningsdirektoratet (Udir), IMDi og Bufdir skal samarbeide om å lage støtteressurser for personalet i skolen og SFO om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, samt tilknyttede temaer som sammensatt diskriminering, kjønn, kropp og seksualitet, inkludert kjønns- og seksualitetsmangfold. Det er skoleeiere som vurderer behovet for å ta i bruk støtteressursene lokalt.

Status: Pågående

Ansvar: KD

Tiltak 9 b) Bidra til god undervisning om vold, kropp, kjønn, seksualitet og seksuell grensesetting

Høsten 2020 trådte det nye læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20 og LK20- samisk) i kraft for 1.-9. trinn i grunnskolen og trinn 1 i videregående opplæring. 10. trinn i grunnskolen og trinn 2 i videregående opplæring følger etter høsten 2021 og trinn 3 i videregående opplæring høsten 2022. LK20 og LK20-samisk omfatter både læreplaner med kompetansemål i det enkelte fag, overordnet del og tverrgående temaer som skal inngå i alle relevante fag. Folkehelse og livsmestring er et slikt tverrgående tema. Udir utvikler nettbaserte støtteressurser til det nye læreplanverket for å støtte skolenes undervisning om vold, kropp, kjønn og seksualitet, inkludert kjønns- og seksualitetsmangfold og seksuell grensesetting, blant annet i samarbeid med Bufdir, IMDi og Hdir. Negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse skal også tematiseres.

Status: Pågående

Ansvar: AID

Utdanningsdirektoratet (Udir) har fått i oppdrag å utvikle støtteressurser for ansatte i grunnskoleopplæring og SFO om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ([tillegg nr. 34 til tildelingsbrev til Udir for 2021 med oppdrag 2021-040](#)). Oppdraget skal gjennomføres innenfor en ramme på 1. mill. kroner over kap. 226, post 21 prosjektnummer 62000. Udir har fått oppdrag med frist 15. oktober 2022.

Tiltak 10. Øke kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i profesjonsutdanninger

Tiltak 10 a) Vurdere kompetanseheving om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i profesjonsutdanninger

Det er ønskelig å heve læringsutbytte om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse for studenter i lærer-, helse- og sosialfagutdanninger samt spesialpedagogiske utdanninger. Kunnskapsdepartementet skal i samråd med universitets- og høyskolesektoren vurdere tiltak som realiserer og operasjonaliserer læringsutbyttet beskrevet i utdanningenes rammeplaner og nasjonale retningslinjer. Aktuelle tiltak kan være å utvikle undervisningsopplegg, materiell og/eller læremidler, gjerne tverrfaglig og tverrprofesjonelt, som blir integrert i lokale studieplaner. Andre beslektede tema kan inngå, som vold og seksuelle overgrep, mangfold i kjønn og seksualitet, migrasjonshelse og kulturforståelse, tilpasset helseinformasjon, helsekompetanse og kommunikasjon via tolk. Det oppfordres til samarbeid på tvers av institusjoner/relevante aktører og profesjoner i utviklings- og kompetansehevingsarbeidet. Kompetansehevingstiltak som utvikles kan også gjøres tilgjengelig for etter og videreutdanninger for yrkesutøvere fra de aktuelle utdanningene. Tiltak skal deles og gjøres tilgjengelige for alle utdanningsinstitusjoner.

Status: Pågående

Ansvar: KD, i samarbeid med AID

I forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger står det følgende i § 2 nummer 7: «har kunnskap om sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske problemer og kunne identifisere og følge opp mennesker med slike utfordringer. Kandidaten skal kunne sette inn nødvendige tiltak og/eller behandling, eller henvise videre ved behov».

Innholdet er inkludert i retningslinjer for hver enkelt utdanning (RETHOS-prosjektet). Programgruppene vil ha som ansvar å vurdere behovet for revisjon. Tematikk og detaljering knyttet til negativ sosial kontroll og æresrelatert vold vil vurderes inn i dette.

Tiltak 10 b) Inkludere relevante læringsutbyttebeskrivelser i helsesykepleier- og jordmorutdanningene

Det er ønskelig å inkludere læringsutbyttebeskrivelser som omhandler seksualitet, negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i nasjonale retningslinjer for helsesykepleier- og jordmorutdanningene.

Status: Pågående

Ansvar: KD, i samarbeid med HOD

Nasjonal forskrift for helsesykepleierutdanningen ble fastsatt i 2021. Kompetanse er inkludert i forskriftens § 8 c: «kan forebygge, identifisere og avverge psykososiale belastninger, omsorgssvikt, vold, seksuelle overgrep, rusmisbruk, selvskadning og selvmordsatferd og iverksette relevante tiltak».

Detaljerings knyttet til relevant tematikk vil vurderes ved neste revisjon. Det utvikles nasjonal retningslinje for jordmorutdanning. Programgruppen vil vurdere relevante læringsutbytter. Forskriften skal fastsettes innen utgangen av 2022.

Tiltak 11. Vurdere muligheten for saksregistrering i barneverntjenestens arbeid

Omfanget av saker i barneverntjenesten som gjelder personer utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er ikke kjent. Kompetanseteamets tall viser at ca. 15 prosent av henvendelsene i 2019 kom fra ansatte i kommunal barneverntjeneste. Muligheten for å registrere denne typen saker i barneverntjenesten vil bli nærmere vurdert.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: BFD

Ikke igangsatt.

Tiltak 12. Styrke barneverntjenestens arbeid med trusselutsatte barn under 18 år

Evaluering av botilbudet i barnevernet for unge under 18 år utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap (Bufdir 2019) viser at det gjenstår lite av det opprinnelige botilbudet som ble bygget opp i regionene, og at modellen med spesialiserte familiehjem verken var ressurs- eller kapasitetseffektiv. Det er også utfordrende å sikre brukergruppen et godt nok tilbud innenfor det ordinære systemet. Dette gjelder særlig trusselutsatte barn og unge med behov for beskyttelsestiltak. Barneverntjenesten har ikke tilstrekkelig veiledningsmateriell for arbeid med sikkerhet i plasseringsaker. Mangel på rutiner, verktøy og veiledningsmateriell gjør allerede krevende saker vanskeligere. Det skal iverksettes målrettede tiltak for barneverntjenestens håndtering av barn og unge med behov for beskyttelse grunnet trusler om tvangsekteskap og æresrelatert vold. Arbeidet omfatter kompetanseheving, etablering av rutiner ved plassering av trusselutsatte barn samt utvikling av veiledningsmateriell for barneverntjenestens sikkerhetsarbeid. Det vil også bli vurdert om politiets risikovurderingsverktøy Patriark for saker om æresrelatert vold er egnet i barneverntjenestens sikkerhetsarbeid.

Status: Pågående

Ansvar: BFD

Bufdir har igangsatt arbeidet med å utarbeide retningslinje for risikovurdering og oppfølging av trusselutsatte barn i barnevernet. Arbeidet følger standardisert prosess for utvikling av normerende produkter som Bufdir har innført. Det er gjennomført et internasjonalt

litteratursøk og det er nedsatt en arbeidsgruppe med prosjektledelse som har ansvar for gjennomføring av prosjektet.

Etter tidsplan er lansering av retningslinjene satt til juni 2024.

Tiltak 13. Videreføre TryggEst

Personer med funksjonsnedsettelse eller utviklingshemming er spesielt risikoutsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll. En større andel personer med nedsatt funksjonsevne er avhengige av offentlige tjenester, assistanse eller pleie. Slik avhengighet innebærer en relasjonell maktforskjell og dermed økt sårbarhet. TryggEst er et system som skal bidra til å avdekke og forhindre vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Systemet er prøvd ut i tolv kommuner og bydeler i perioden 2018 til 2020. Bufdir driver prosjektet som er finansiert av KUD. I 2021 er det avsatt fem millioner kroner til TryggEst slik at flere kommuner kan få opplæring og kunnskap i arbeidet med å avdekke, fange opp og gi hjelp til sårbare og utsatte voksne. Bufdir er i gang med å utvikle digitale læringsverktøy som kan bidra til å spre kunnskap og kompetanse om TryggEst.

Status: Pågående

Ansvar: KUD

Modellen og verktøy for TryggEst videreutvikles og implementeres i nye kommuner etter at prosjektperioden ble avsluttet i desember 2021. Til sammen har 32 kommuner som dekker 32 % av befolkningen til nå startet opp eller har vedtak om oppstart av TryggEst. Det arbeides med utvikling av digitale læringsverktøy, hvor det planlegges for at 12 moduler vil bli publisert i 2022.

Tiltak 14. Styrke kunnskapen og kompetansen i politiet

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold har fått økende oppmerksomhet i politiet de senere årene. Likevel er det behov for mer kunnskap og kompetanse i ulike deler av politiets virksomhet. Politiet skal ha et tydelig fokus på mangfold, dialog og tillitsskapende arbeid. Dette er viktige temaer i politiets nye forebyggende strategi: «I forkant av kriminaliteten – forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025). God fenomenkunnskap er viktig for å sette politiet og samarbeidende aktører i stand til å avdekke, forebygge og etterforske negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Politidirektoratet skal legge til rette for økt kompetanseheving, blant annet ved bruk av politiets kompetansedelingsportal, og ved at æresrelatert vold blir tema i Obligatorisk årlig opplæring for etterforskere og politiets påtalejurister i 2021.

Status: Pågående

Ansvar: JD

I 2021 ble det gjennomført obligatorisk årlig opplæring for etterforskere og påtalejurister om temaet æresrelatert vold. Politidirektoratet (POD) har ferdigstilt ny plan for å styrke politiets arbeid med mangfold, dialog og tillit.

Tiltak 15. Videreutvikle bruken av risikovurderinger, beskyttelsestiltak og dialogarbeid i politiet

Personer utsatt for æresrelatert vold trenger ofte beskyttelse. Risikovurderingene kan være svært krevende og omfattende, med mange potensielle trusselutøvere spredt over store geografiske avstander i Norge og med forgreininger til utlandet. Politiet må ha god kompetanse i å utferdige risikovurderinger og iverksette egnede tiltak. Det bør vurderes om det er behov for økt fokus på effektiv samhandling mellom berørte etater, både på overordnet nivå og i førstelinjen, ved gjennomføring av tiltak. Sikkerhetsarbeid og beskyttelsestiltak er viktig i saker som gjelder æresrelatert vold. Samtidig er det vanskelig for den utsatte å leve under strenge beskyttelsestiltak, og det er viktig å vurdere andre egnede tiltak. Samarbeidsprosjektet mellom Enerhaugen familievernkantor og Stovner politistasjon har gitt verdifull læring om dialogarbeid i praksis. Politiet bør rutinemessig vurdere å gjennomføre samtaler med familiene til de unge som søker beskyttelse hos politiet. Det vurderes hvordan læringspunkter fra samarbeidsprosjektet mellom Enerhaugen familievernkantor og Stovner politistasjon kan brukes. Politiet skal videreutvikle sin kompetanse i bruk av risikovurderingsverktøy.

Status: Pågående

Ansvar: JD

POD har utarbeidet en ny nasjonal instruks for risikovurdering og forebygging av partner- og æresrelatert vold.

Ett av tiltakene det nå satses på er oppgradering av den tekniske plattformen for kontaktforbud med elektronisk kontroll, også kalt omvendt voldsalarm (OVA). Det er lagt til rette for ytterligere utvidelse av ordningen dersom det besluttes at OVA skal benyttes i saker med besøksforbud. Det er også lagt ned arbeid for å fornye beskyttelsestiltaket Mobil voldsalarm (MVA).

Tiltak 16. Styrke kunnskapen og kompetansen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i NAV

Arbeids- og velferdsforvaltningen planlegger å opprette et nasjonalt ressurscenter som får i oppdrag å utvikle faglig baserte metoder for arbeidsrettet oppfølging av voldsutsatte. Senteret skal utvikle læringsverktøy om temaet, som blant annet vil dekke fenomenforståelse og kunnskap om veiledningssamtalen. Det skal også være et kontaktsenter for lokale NAV-kontorer som har behov for veiledning og råd i enkeltsaker. Et slikt ressurscenter vil kunne omfatte utvikling av kompetanse også om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Arbeids- og velferdsdirektoratet har også utarbeidet en veileder for oppfølging av brukere som kan ha vært utsatt for vold i nære relasjoner, negativ sosial kontroll, æresrelatert vold eller som er offer for menneskehandel. Den heter Vold i nære relasjoner og menneskehandel og er tilgjengelig på NAVs nettsider. Veilederen retter seg mot alle som jobber som veiledere og de som trenger tjenester. Veilederen blir løpende oppdatert med ny kunnskap. Ansatte får også tilbud om opplæring. For å tydeliggjøre NAVs ansvar i slike saker vil det i tillegg bli vurdert å innarbeide noe av denne veiledningen i rundskriv. Tiltaket er også omtalt i handlingsplanen Frihet fra vold (2021-2024).

Status: Pågående

Ansvar: AID

Nasjonalt ressurscenter er under opprettelse. NAV- Arbeid- og helse Oslo, i samarbeid med Oslo kommune ved NAV Grünerløkka og Arbeids- og velferdsdirektoratet, har startet arbeidet med å utvikle kompetansehevende tiltak for veiledere ved landets NAV-kontor, og deres samarbeidspartnere. Ressurscenteret vil ha ansvar for nasjonal kompetanseheving i etaten om vold i nære relasjoner og konsekvenser for arbeid, og metodisk utvikling når det gjelder arbeidslivsinkludering av voldsutsatte.

Tiltak 17. Videreutvikle behandlingstilbudet til jenter og kvinner som er utsatt for kjønnslemlestelse

Kvinner og jenter som har vært utsatt for kjønnslemlestelse skal møtes med omsorg, kunnskap og respekt i helse- og omsorgstjenesten. En viktig forutsetning for et likeverdig tilbud er god kompetanse i tjenestene om negativ sosial kontroll, vold i nære relasjoner og spesifikk kompetanse om kjønnslemlestelse. Helseforetakene skal sørge for et likeverdig og kunnskapsbasert behandlingstilbud til utsatte for kjønnslemlestelse. NKVTS gjennomfører nå en studie om behandlingstilbudet til utsatte for kjønnslemlestelse. Noen funn er publisert, og flere vil publiseres underveis i prosjektet. De siste årene er det også innført en diagnosekode om kjønnslemlestelse fra Verdens helseorganisasjon (WHO). På sikt vil det gi bedre statistikk på antall kjønnslemlestedede personer som mottar helsehjelp i Norge og kunnskap for å videreutvikle tilbudet til denne pasientgruppen. Det skal vurderes å kartlegge innhold og kvalitet i behandlingstilbudet til utsatte for kjønnslemlestelse, herunder samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester om denne pasientgruppen.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: HOD

Tiltaket er planlagt igangsatt høsten 2022.

Tiltak 18. Utvikle kunnskapsgrunnlaget om utsatte i tros- og livssynssamfunn

Det trengs mer kunnskap om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn og religiøse miljøer, og om hvordan unge og voksne opplever slik kontroll. Det omfatter kunnskap om hvorfor utsatte ikke oppsøker hjelp utenfor miljøet, hvordan hjelpeapparatet kan fange opp og bistå dem, hvilke brudd på barn og unges rettigheter som enkelte opplever, og hvordan myndighetene kan bidra til å forebygge slike brudd. Kunnskapsgrunnlaget vil bidra til å utvikle mer treffsikre tiltak.

Status: Pågående

Ansvar: BFD

Erfaringer fra arbeidet mot negativ sosial kontroll tyder på at slike utfordringer kan forekomme i ulike tros- og livssynssamfunn. Temaet er lagt inn som en delstudie i et større forskningsoppdrag om tiltak mot vold og diskriminering som vil gjennomføres i 2023, utlyst av Bufdir.

Tiltak 19. Utvikle opplæringstiltak om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn

Det er behov for å styrke kompetansen om negativ sosial kontroll internt i tros- og livssynssamfunn. Det er også behov for å styrke kompetansen i det offentlige hjelpeapparatet om negativ sosial kontroll som forekommer i tros- og livssynssamfunn. Det skal utvikles opplæringstiltak for å møte disse behovene i et samarbeid mellom organisasjoner på tros- og livssynsfeltet og relevante etater og hjelpetjenester. Tiltaket skal også bidra til erfaringsutveksling mellom disse aktørene om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn.

Status: Pågående

Ansvar: BFD, i samarbeid med HOD og AID

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) har fått tilskudd i 2021 og 2022 til å utvikle et kursopplegg for å styrke kunnskapen om negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunnene og i hjelpetjenestene. STL samarbeider med Hjelpeskilden, og vil også ha kontakt med Bufdir, Helsedirektoratet (Hdir) og IMDi.

Tiltak 20. Inkludere temaene negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i ny veileder for tros- og livssynssamfunn

Ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) trådte i kraft 1. januar 2021. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, eller oppfordringer til slike krenkelser, vil kunne være grunnlag for å nekte tros- eller livssynssamfunn tilskudd. Det vil bli utarbeidet en ny veileder for tros- og livssynssamfunn til erstatning for dagens forstanderveileder. Ny veileder skal inneholde oppdatert informasjon om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Status: Pågående

Ansvar: BFD

Arbeidet med veilederen er påbegynt.

Innsatsområde 3: Et styrket rettsvern for utsatte personer

Tiltakene som er iverksatt for å styrke rettssikkerheten for utsatte personer dreier seg først og fremst om lovarbeid. Dette innebærer vurdering av endringer i straffeloven, utlendingsloven og sosialtjenesteloven for å styrke rettsvernet for utsatte personer. Det er også iverksatt tiltak som er rettet mot registrering av æresrelatert vold i politiets systemer.

Tiltak 21. Gjennomføre en helhetlig juridisk utredning

Det skal nedsettes et utvalg for å utrede juridiske problemstillinger i saker som gjelder negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold. Problemstillinger som gjelder ufrivillige utenlandsopphold skal inngå, blant annet om hvordan en kan tydeliggjøre straffebestemmelsene i saker der foreldre etterlater barn i utlandet under uforsvarlige forhold. Utvalget skal avklare gjeldende regelverk og vurdere om lovgivningen er god nok, og om Norge i tilstrekkelig grad oppfyller menneskerettslige forpliktelser på området. Formålet er å få avklart om det er behov for lovendringer for å styrke den enkeltes rettsvern og legge til rette for bedre samordning og mer effektivt samarbeid på tvers av etater og tjenester.

Status: Pågående

Ansvar: AID, i samarbeid med BFD, HOD, JD og KUD

[Utvalget er nedsatt](#) og det første møte ble holdt i februar 2022. Utvalget skal levere sin utredning innen 30. juni 2023.

Tiltak 22. Vurdere endringer i reglene om bortfall av oppholdstillatelse ved ufrivillige utenlandsopphold

Etter utlendingsloven og utlendingsforskriften kan både midlertidig og permanent oppholdstillatelse kalles tilbake eller nektes fornyet ved utenlandsopphold utover en viss lengde. Barn og voksne som holdes tilbake i utlandet mot sin vilje og ikke lenger har gyldig oppholdstillatelse, må fremme ny søknad om oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn etter utlendingslovens § 38. De må vente i utlandet til søknaden er ferdigbehandlet. Det kan gjøres unntak fra reglene om bortfall av permanent oppholdstillatelse for ektefelle og samboer dersom vedkommende mot sin vilje har blitt holdt tilbake i utlandet og ville hatt rett til oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b dersom vedkommende hadde oppholdt seg i Norge (mishandlingsbestemmelsen). Det er også presisert i regelverket at en utlending i slike tilfeller kan få oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38. Unntakene omfatter imidlertid ikke barn som blir holdt tilbake i utlandet mot sin vilje av foreldrene, eller andre som ikke fyller vilkårene for en tillatelse etter mishandlingsbestemmelsen. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere om det er behov for endringer i utlendingsregelverket, slik at barn og voksne som holdes tilbake i utlandet mot sin vilje ikke risikerer å miste oppholdstillatelsen.

Status: Pågående

Ansvar: JD

Departementet har startet arbeidet med å vurdere behovet for endringer i regelverket.

Tiltak 23. Vurdere om mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse skal unntas fra kravet om dobbel straffbarhet

Norske statsborgere eller personer som har bosted i Norge, kan bli utsatt for mishandling av nærstående eller frihetsberøvelse mens de oppholder seg i utlandet. Mishandling i nære relasjoner (straffeloven §§ 282–283) og frihetsberøvelse (straffeloven § 254) er i dag ikke unntatt fra kravet om dobbel straffbarhet. Etter gjeldende rett kan slike handlinger begått i utlandet bare straffeforfølges dersom handlingene også er straffbare i gjerningslandet, med mindre forholdet anses å være påbegynt i Norge. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere om mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse skal unntas fra kravet om dobbel straffbarhet.

Status: Pågående

Ansvar: JD

Et [forslag om å unnta frihetsberøvelse og mishandling i nære relasjoner fra kravet om dobbel straffbarhet ble sendt på høring](#) høsten 2020, se Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 27. august 2020 om endringer i straffeprosessloven og straffeloven (overprøving av saksstyrende avgjørelser ved anke mv.). Forslaget ligger nå til vurdering i departementet.

Tiltak 24. Registrere æresrelatert vold og utvikle statistikk

Æresrelatert vold registreres i dag ikke i politiets systemer på en måte som gjør det mulig å identifisere sakene, annet enn ved manuell gjennomgang. En særskilt registrering av saker med æresmotiv vil kunne være viktig under politiets behandling med tanke på sikkerhet, etterforskning og påtalearbeid. En særskilt registrering vil samtidig gi grunnlag for å lage statistikk over saker med æresmotiv. Politidirektoratet skal vurdere muligheten for å registrere saker med æresmotiv særskilt i politiets saksbehandlingssystem.

Status: Pågående

Ansvar: JD

Arbeidet om mulige løsninger er under arbeid, og POD planlegger for å skissere en løsning i løpet av høsten 2022.

Tiltak 25. Vurdere om sosialtjenesteloven i tilstrekkelig grad sikrer økonomisk uavhengighet for alle stønadsmottakere

Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven tar utgangspunkt i husholdningens samlede økonomi, og utbetalinger skjer i dag som hovedregel til den som søker. Når stønaden skal dekke livsopphold til flere enn søker, kan dette bidra til å vanskeliggjøre økonomisk selvstendighet for de øvrige. For å bidra til økonomisk selvstendighet, likestilling, utjevning av maktforhold og økt bistand til å komme i inntektsgivende arbeid vil Arbeids- og sosialdepartementet vurdere bestemmelsene i sosialtjenesteloven, herunder hovedregelen om utbetaling av økonomisk stønad.

Tiltaket er også omtalt i handlingsplanen Frihet fra vold (2021-2024).

Status: Pågående

Ansvar: AID

Departementet hadde [forslag om endringer i sosialtjenesteloven §§ 18 og 22 på offentlig høring](#) høsten 2021. Forslagene gjaldt krav om innsending av søknad om økonomisk sosialhjelp og om utbetaling av økonomisk sosialhjelp til hver enkelt stønadsmottaker i en husholdning. Flere av høringssvarene tilsa at NAV-kontorene har tilstrekkelig handlingsrom i dagens regelverk og at forslagene vil kunne medføre betydelig økt saksmengde i NAV. Blant annet av disse grunner vil forslagene som er sendt på høring ikke følges opp med en lovproposisjon til Stortinget. AID vil vurdere om det kan iverksettes andre tiltak for å oppnå intensjonen med forslagene. Arbeids- og velferdsdirektoratet er anmodet om å vurdere endringer i rundskrivet til sosialtjenesteloven, behov og muligheter for bedre tilrettelegging av kommunenes fagsystemer og om det eventuelt også kan være andre tiltak som kan gjennomføres.

Innsatsområde 4: Forebygge ufrivillige utenlandsopphold

Tiltakene under dette innsatsområdet er rettet mot å styrke innsatsen mot ufrivillige utenlandsopphold ved å øke kompetansen og samarbeidet mellom sentrale hjelpetjenester og politiet. Personer som returnerer fra Norge fra slike opphold skal få god oppfølging og informasjon til barn og unge skal bli mer målrettet.

Tiltak 26. Heve kompetansen i barneverntjenestene om ufrivillige utenlandsopphold

Når barneverntjenesten er kjent med at barn under 18 år kommer til Norge etter et ufrivillig utenlandsopphold, skal den på vanlig måte undersøke saken og sette inn tiltak dersom det er behov. Det bør også kartlegges om det er behov for helsehjelp og annen nødvendig bistand. Kompetansen i barneverntjenestene bør styrkes. Dette gjelder særlig det juridiske handlingsrommet før, under og etter ufrivillige utenlandsopphold. Hvordan kompetansehevingstiltak best kan utformes, vil bli vurdert fortløpende.

Status: Pågående

Ansvar: BFD

Bufdir skal invitere alle barnevernstjenestene i Norge og statsforvalterne til dagsseminar med ufrivillige utenlandsopphold som ett av tre temaer. Videre bidrar Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll til kompetanseheving av ansatte i barnevernstjenestene gjennom veiledning i enkeltsaker om ufrivillige utenlandsopphold. Barnevernstjenesten er den instansen som i 2021 henvendte seg til Kompetanseteamet i flest antall saker (127 saker totalt). 22 av disse sakene gjaldt frykt for ufrivillige opphold i utlandet.

Tiltak 27. Styrke informasjonen om rettigheter, hjelpetilbud og handlingsalternativer ved ufrivillige utenlandsopphold

Kunnskap til utsatte om rettigheter, hjelpetilbud og handlingsalternativer er viktig for å forebygge ufrivillige utenlandsopphold. Både unge og voksne er utsatt, og informasjon og veiledning må være tilpasset ulike grupper som er bekymret for et forestående utenlandsopphold. Det finnes allerede en rekke ressurser, som skal gjennomgås, oppdateres og gjøres lettere tilgjengelige.

Status: Pågående

Ansvar: AID, i samarbeid med BFD

På oppdrag fra IMDi skal Rambøll se på informasjonstiltak om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Prosjektet skal ferdigstilles 01.03.2022.

Tiltak 28. Styrke oppfølgingen av utsatte for ufrivillige utenlandsopphold

Det er behov for mer kunnskap om omfang av ufrivillige utenlandsopphold, hvordan koordineringen og handlingsrommet for oppfølging kan styrkes og hvordan sikre at utsatte personer blir ivaretatt ved retur. Både unge og voksne er utsatt. Integreringsrådgivere ved

fire utenriksstasjoner yter konsulær bistand til personer som befinner seg i utlandet og rapporterer om utviklingstrekk i sakene som de håndterer. For å forebygge ufrivillige utenlandsopphold gir de kompetanseheving til tjenesteapparatet i Norge, både gjennom råd og veiledning i enkeltsaker og formidling av utviklingstrekk i aktuelle land. Det skal settes i gang en utredning om hvordan styrke oppfølgingen av utsatte for ufrivillige utenlandsopphold som også skal omfatte en vurdering av behovet for å styrke eller justere ordningen med integreringsrådgivere.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: AID, i samarbeid med UD

Tiltaket vil igangsettes i 2022.

Tiltak 29. Innhente kunnskap om kvinner og deres barn som blir holdt tilbake eller etterlatt i utlandet

Noen kvinner og deres barn blir holdt tilbake eller etterlatt i utlandet mot sin vilje. Omfanget er ukjent og årsakene er sammensatte. Det kan handle om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, flerkoneri eller forberedelse til tvangsekteskap. Kvinnene har ofte hatt kort botid i Norge, er ikke klar over sine rettigheter og muligheten for konsulær bistand, og de behersker ikke norsk godt nok til å innhente nødvendig hjelp. Det skal settes i gang et forskingsprosjekt om årsaker til, og konsekvenser av, at kvinner og barn blir holdt tilbake og etterlatt. Prosjektet skal foreslå forebyggende tiltak.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: AID, i samarbeid med UD

Tiltaket vil igangsettes i 2022.

Innsatsområde 5: Internasjonalt samarbeid

Tiltakene under dette innsatsområdet er rettet mot å styrke det internasjonale samarbeidet med mer erfaringsutvekslings. Dette gjelder særlig samarbeid mellom de nordiske landene.

Tiltak 30. Styrke det nordisk samarbeidet

Nordisk nettverk for arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold skal videreutvikles. Blant annet skal nettverket bidra til å styrke det nordiske og internasjonale samarbeidet om transnasjonale utfordringer. Samarbeid mellom nettverket og andre land, eller internasjonale organisasjoner og initiativ, skal vurderes dersom nettverket finner det hensiktsmessig.

Status: Pågående

Ansvar: AID

Det nordiske nettverket hadde fire digitale møter i 2021 med erfaringsutveksling om transnasjonale utfordringer.

Tiltak 31. Etablere et nordisk praktikernettverk

Det er ønskelig med mer samarbeid og utveksling av informasjon mellom praktikere som følger opp saker i de nordiske landene. IMDi skal ta initiativ til å etablere et nettverk for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling mellom aktører i hjelpeapparatet i de nordiske landene. Det skal legges til rette for jevnlig møter mellom relevante nordiske aktører, og disse skal i fellesskap utvikle samarbeidet. I Norge skal dette arbeidet være forankret i det nasjonale nettverket for å samordne arbeid med kunnskapsutvikling og kompetanseheving, jf. tiltak 5 i denne planen.

Status: Pågående

Ansvar: AID

IMDi har opprettet nettverket bestående av praktikere fra de nordiske landene. Nettverket planlegger et første møte i mai 2022.

Tiltak 32. Arrangere et nordisk toppmøte

Det skal gjennomføres et nordisk toppmøte på ministernivå i 2022. Hensikten er å øke den politiske forankringen og synliggjøre det nordiske arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Norge har i 2022 ordførerskapet i det nordiske samarbeidet. Ovennevnte arbeid kan knyttes til den nordiske Visjon 2030 og området Ett sosialt hållbart Norden.

Status: Pågående

Ansvar: AID

Det legges planer for at det nordiske toppmøtet vil finne sted høsten 2022 i samarbeid med Nordisk ministerråd (NMR).

Tiltak 33. Øke det internasjonale samarbeidet

Internasjonal informasjons- og erfaringsutveksling om arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er viktig for å utvikle kunnskapen om trender, metoder for forebygging og målrettede tiltak. Norge vil styrke både det internasjonale og det bilaterale samarbeidet med land som har tilsvarende utfordringer, relevante erfaringer og oppdatert kunnskap.

Status: Ikke igangsatt

Ansvar: AID

Tiltaket vil igangsettes i 2022.